

2020 – ANUL IORGA, ANUL SĂMĂNĂTORIȘTILOR (XLI):
 cultura și moralitatea publică! - Slavici ... singurul scriitor laic, ...?
 - în urma răscoalelor ...! - problema cultului religios?

Anul Iorga

Anul sămănătoriştilor

avîntul religios al străbunilor noştri!

o icoană pe cît de întunecată,
 pe atît de adevărată a sfîrşitului
 de veac în care generaţia noastră
 de azi abia vedea lumina zilei.

literatura are și o menire educativă!

cultura și moralitatea publică!

aproape singurul scriitor laic, care
 și-a dat cu toată stăruința silința de-a
 de-a propaga simțimîntul religios

zădărnicia visului de tinerețe ...

I.Slavici

un organism social

prin cultură

Pieu
Pătruș

Ori-ce schimbare nu este progres;
 dar nemișcarea este moarte!

patimile oarbe ale unei răzburări
 din cele mai sîngeroase,
 între frații de aceeași mamă ...

Răscoalele țărănești și cărturarii

șagunism - tribunism - sămănătorism

În revista „Sămănătorul” (anul VI, nr. 40, 30 septembrie 1907) îl redescoperim pe fondatorul „Tribunei”, în articolul «„PROBLEMA RELIGIOASĂ LA NOI - Sau un corb alb între atîția corbi negri” Cu prilejul articolului „Predica religioasă” al d-lui I. Slavici, în „Convorbiri literare”, nr.9.» : «În vremea cea mai prielnică înălțării sufletului către sferile eterne ale religiunii, în zilele de jale și de zburcium și de teamă ce-au urmat după teribila bătaie a lui D-zeu din Martie anul acesta, iată că auzirăm în sfîrșit cuvîntul aducător de mîntuire, cuvîntul îndrumător spre izvoarele tămăduirii de cîte rele suferă neamul nostru. Cu acea seninătate de gîndire și de stil apostolicească pe care o cunoaște bine cetitorul povestirilor măiestre ale scriitorului care va împlini, ca mîne, patruzeci de ani de viață literară, d. Slavici arată că „ne apropiem, în desfășurarea vieții noastre sufletești, de o fază din ce în ce mai princioasă pentru cultivarea simțămîntului religios” că mai ales în urma răscoalelor de astă primăvară s-au sporit oamenii cu bun simț practic cari-și dau seama că are și religiozitatea importanță pentru păstrarea bunei rînduiei în societate”.

Ducîndu-ne apoi, ca'n zbor, cu puterea darului său literar, în mijlocul minunatei vieți elvețiene, unde cultura și moralitatea publică pornesc din acelaș trunchiu străvechiu și totuși plin de viață al credinței creștinești, scriitorul care nu se sfiște a fi la nevoie și predicatorul neamului său dezvoltă o paralelă pe cît de firească pe atît de artistic expusă între traiul oamenilor lui D-zeu cum sînt Elvețienii și între traiul oamenilor de pe la noi „cari se mîncă între dînșii ca cîinii

flămânzi". Apoi sîntem întorși iarăși în Țara Romînească, după ce autorul ne-a ispitit cu farmecul graiului său la un popas printre Romîni de peste hotare, unde **credința religioasă și biserica adăpostesc și oțălesc și acuma sufletele acelor, cari trăiesc, muncesc, luptă și se jertfesc pentru cultura romînească**. În sfîrșit starea de plîns a vieții creștinești la noi în țară și mijloacele de îndreptare face încheierea și actualitatea articolului cu adevărat remarcabil al d-lui Slavici. Dar ce rost să aibă o problemă religioasă, o problemă mucedă ca asta, într'o revistă literară și culturală ... „modernă”, se va întreba, poate chiar se va răsti la noi cutare ateu, poate scriitor și el, dar închinător altor zei de cît Dumnezeuul celui de veci al neamului romînesc. ... **ci noi îi vom răspunde cu duhul blîndeții: Cercetează tu însuși și vei afla; pune-ți tu însuși problema și dacă ești un suflet cinstit, dacă gîndul tău, dacă visurile tale, dacă idealul tău adevărat e mîntuirea neamului tău, atunci vei înțelege și tu** că nu se mai poate ocoli problema religioasă nici în literatură, precum nu mai este îngăduit a fi nesocotită în viața noastră publică. **La toate neamurile mari ale Apusului, problema religioasă este discutată mereu în filosofie, în viața publică, în literatură. La noi?** Nici chiar în tagma slujitorilor bisericeii ea nu preocupă spiritele prea mult.

Cu cîtă mîndrie ne istoricește despre sine d. Slavici că se știe la Fribourg, între streini, se știe prin fostul episcop catolic la Iași, Mr. Jaquet, că dînsul, Ion Slavici, este „**la Romîni, aproape singurul scriitor laic, care și-a dat cu toată stăruința silința de-a propaga simțimîntul religios**". Într'adevăr, **literatura are și o menire educativă** și nu e problemă de educație mai atrăgătoare pentru un suflet ales, precum trebuie să fie sufletul scriitorului, nu e problemă mai ademenitoare ca **problema cultului religios, a tainei acesteia sublime și vecinice** în viața tuturor neamurilor de pe fața pămîntului.

Cu deosebire la noi, unde un duh literar nou, tineresc, viguros a ieșit la lumină din adîncurile vieții satelor, problema religioasă se impune și ea luării aminte a scriitorilor cari ne înfățișeaua **traiful și sufletul robilor „legii romînești” și legii „creștinești”**, - tot una pentru dînsii. Printre rîndurile articolului d-sale, care de sigur va fi impresionat pe toți cîți observă „**întoarcerea vremilor**” ce se pregătește pe'ncetul în viața neamului romînesc, întoarcerea, în partea lor cea curată și bună și trainică, a vremilor din trecut, - d.Slavici povestește și următorul episod caracteristic din zilele de glorie ale căderii Plevnei: „**Eram atunci, cînd a venit știrea de la Plevna, om tînăr și lucrăm dimpreună cu Eminescu**, în redacțiunea ziarului „**Timpul**”. Cuprinși amîndoi de o bucurie fîroasă, ne-am adus aminte de Mircea cel Bătrîn, de Neagoe Basarab, de Mihai și de Ștefan cel Mare și sfînt, care după fiecare bătălie ridica cîte o mînăstire ori cîte o biserică, și am publicat un articol plin de avînt „juvenil”, în care stăruiam ca întru amintirea marei fapte naționale să se zidească o mare biserică monumentală la București, unde avem numai bisericuțe. Lumea s'a încălzit și chiar ziua următoare s'a constituit supt președinția totdeauna zelosului Beizadea Dimitrie Ghica un comitet, care a luat asupra sa sarcina de a conduce lucrarea pornită pentru realizarea „frumoasei” idei. Puteam atunci Eminescu și eu să credem că **tot a mai rămas în noi ceva din avîntul religios al străbunilor noștri**; azi însă după ce am ajuns om bătrîn, fără ca să fi văzut, fie măcar și numai un mic început de faptă, știu că n'a mai rămas nimic. Am auzit chiar vorba, că e mai bine că nu s'a zidit acea biserică, de oare-ce ea n'ar fi putut să fie decît un fel de pocitanie arhitectonică: **era ca timpul, în care s'a produs și tot mai bine nimic**".

Am reprodus întreg episodul, căci este ca o icoană pe cât de întunecată, pe atât de adevărată a sfârșitului de veac în care generația noastră de azi abia vedea lumina zilei. Cuvintele de cumplită durere ale bătrînului viteaz al penei care este d. Slavici și zădărnicia visului de tinerețe al său și al neuitatului Eminescu, fie o dojană pentru scriitorii noștri de acum, pentru ostașii tineri ai cuvîntului, îndemne-i a-și da seama de rostul problemei puse de maestrul lor, a-și deschide sufletele și preocupărilor religioase, a face să răsără cel puțin în scrisul lor „*avîntul religios al străbunilor noștri*”. **I. Scurtu**».

Din „Cugetările” Adinei Gh. Olănescu reproducem: „**Ori-ce schimbare nu este progres; dar nemișcarea este moarte.**” (Sămănătorul anul VI, nr. 52 din 23 decembrie 1907).

În „Sămănătorul” (anul VI, nr. 14 din 1 aprilie 1907), apărea articolul „**Răscoalele țărănești și cărturarii noștri**” (autor **Ion Scurtu**): «O cumplită nenorocire, temută, profețită, buciumată chiar, nu de o singură Casandră, a fost să se abată chiar acum, după anul jubilar, peste noi toți cari trăim, simțim, gîndim și muncim între hotarele de veci ale sîngelui romînesc. Suferinți crîncene, moștenite, ca un blestem, din neam în neam și o deznădejde care nu mai avea margini, precum trecuse peste toate marginile și pricinile ei, - au dezlănțuit asupra atîtor dintre ogoarele pămîntului celui bun al țării **nu** puterile de muncă ale țăranilor harnici, **nu** plugurile lor ruginite și vitele lor oropsite, ci **patimile oarbe ale unei răzburări din cele mai sîngeroase, între frații de aceeași mamă.** Făptuiri nesocotite, răzvrătire neiertată împotriva rînduelii sociale și a legilor statului, păcate înspăimîntătoare s’au săvîrșit, nu numai de către oameni fără de Dumnezeu, care nu brăzdează pămîntul în rînd cu țăranii, nu numai de către pușcăriași ieșiți din bezna ocnelor și de către sălbatece bande de țigani rătăcitori, ci chiar de către pacinicii, blînzii, îndurătorii și iertătorii creștini ai satelor noastre, căroro foamea îndelungată și mizeria de tot soiul, înșelăciunea stăpînilor, întunerecul și amarul sufletului, răscoala instinctului de conservare fizică le-au luat fără de veste mințile cele drepte și chibzuite și le-au secăt inimile cele bune ca pînea care ne-o frămîntă de veacuri brațele lor vînjoase.»

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2020-anul-iorga-anul-samanatoristilor-xli-cultura-si-moralitatea-publica-slavici--singurul-scriitor-laic--in-urma-rascoalelor--problema-cultului-religios-154592.html>

The screenshot shows the Tribuna.ro website interface. At the top, there is a navigation bar with the Tribuna logo and a menu with categories like 'Eveniment', 'Actualitate', 'Stirile de pe strada mea', 'Sport', 'Cultura', 'Sanatate', 'Timp liber', 'Tribuna femeilor', and 'Descopera lumea'. Below the navigation bar, there is a banner for 'ALEGERI parlamentare 2020' featuring Daniela Cîmpean and Raluca Turcan. The main content area displays the article title: '2020 - Anul Iorga, anul sămănătoriștilor (XLI): cultura și moralitatea publică! - Slavici ... singurul scriitor laic, ...? - în urma răscoalelor ...! - problema cultului religios?'. The author's name 'Marius HALMAGHI' is visible, along with the publication date '11.10.2020 21:32', '841 vizualizari', and '0 comentarii'. A small image of a house is visible on the right side of the article preview.

În: *Tribuna*, 11 octombrie 2020